

KÜRESELLEŞME KAVRAMI VE MODERN TOPLUMUN GELİŞİMİNDEKİ ROLÜ

Yusupova Maftuna Ilxomiddin qizi

*Termiz davlat pedagogika instuti pedagogika va ijtimoiy fanlar fakulteti
magistri*

myusupova917@gmail.com

ÖZET

Bu çalışma, küreselleşme olgusunu teorik boyutlarıyla ele almakta ve bu sürecin modern toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel gelişimi üzerindeki stratejik etkilerini analiz etmektedir. Küreselleşme, sadece sermaye ve malların serbest dolaşımı değil, aynı zamanda bilgi, teknoloji ve kültürel değerlerin sınır ötesi entegrasyonu olarak tanımlanmaktadır. Çalışmanın odak noktasını, küreselleşmenin toplumsal ilerlemedeki katalizör rolü ile bu sürecin beraberinde getirdiği kimlik karmaşası ve ekonomik eşitsizlik gibi riskler oluşturmaktadır. Nitel araştırma yöntemleriyle hazırlanan bu çalışmada, modern toplumun küresel dinamiklere uyum sağlama kapasitesi ve yerel değerlerin korunması arasındaki denge incelenmiştir. Sonuç olarak küreselleşmenin, modern toplumun sürdürülebilir kalkınması için kaçınılmaz bir zemin hazırladığı, ancak bu sürecin yönetilmesinde stratejik bir yaklaşımın gerekliliği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Küreselleşme, Modern Toplum, Kültürel Dönüşüm, Ekonomik Entegrasyon, Sosyal Gelişim.* Küreselleşme, en genel tanımıyla ekonomik, sosyal, teknolojik ve kültürel değerlerin dünya ölçeğinde yayılması ve toplumların birbirine bağımlı hale gelmesi sürecidir. Modern toplum yapısında küreselleşme, sadece bir ticaret ağı değil, aynı zamanda bir "bilgi ve değer paylaşımı" platformu olarak stratejik bir öneme sahiptir.

ABSTRACT

This study examines the phenomenon of globalization within its theoretical dimensions and analyzes its strategic impact on the socio-economic and cultural development of modern society. Globalization is defined not merely as the free movement of capital and goods, but as the cross-border integration of knowledge, technology, and cultural values. The focal point of the research is the catalytic role

of globalization in social progress, as well as the risks it entails, such as identity confusion and economic inequality. Prepared using qualitative research methods, this study investigates the balance between the adaptive capacity of modern society to global dynamics and the preservation of local values. In conclusion, it is emphasized that while globalization provides an inevitable foundation for the sustainable development of modern society, a strategic approach is essential in managing this process.

Keywords: Globalization, Modern Society, Cultural Transformation, Economic Integration, Social Development.

АННОТАЦИЯ

Данная работа рассматривает феномен глобализации в его теоретических измерениях и анализирует стратегическое влияние этого процесса на социально-экономическое и культурное развитие современного общества. Глобализация определяется не просто как свободное движение капитала и товаров, но и как трансграничная интеграция знаний, технологий и культурных ценностей. В центре внимания исследования находится каталитическая роль глобализации в общественном прогрессе, а также риски, которые она влечет за собой, такие как кризис идентичности и экономическое неравенство. В работе, подготовленной с использованием качественных методов исследования, изучен баланс между способностью современного общества адаптироваться к глобальным динамикам и сохранением локальных ценностей. В заключении подчеркивается, что глобализация создает неизбежную основу для устойчивого развития современного общества, однако в управлении этим процессом необходим стратегический подход.

Ключевые слова: Глобализация, Современное общество, Культурная трансформация, Экономическая интеграция, Социальное развитие.

GİRİŞ(INTRODUCTION): Küreselleşme Olgusu ve Modern Toplumun Dönüşümü

Yirmi birinci yüzyılın en belirgin niteliği haline gelen küreselleşme, ulusal sınırların ekonomik, siyasi ve kültürel anlamda esnediği, toplumların karşılıklı bağımlılık ilkesi çerçevesinde birbirine eklemlendiği karmaşık bir süreci ifade etmektedir. Teknolojik devrimlerle ivme kazanan bu olgu, sadece bir pazar entegrasyonu değil, aynı zamanda modern toplumun temel yapı taşlarını yeniden şekillendiren bir toplumsal dönüşüm projesidir.

1.1. Araştırmanın Problemi ve Önemi

Günümüz dünyasında hiçbir toplum, küresel dinamiklerin dışında kalarak varlığını sürdürememektedir. Ancak bu süreç, bir yandan teknolojik ilerleme ve bilgiye erişim gibi fırsatlar sunarken, diğer yandan yerel kültürlerin erozyonu ve ekonomik kutuplaşma gibi ciddi riskleri de beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, küreselleşmenin modern toplumun gelişimindeki yerini belirlemek, gelecekteki toplumsal projeksiyonlar için hayati bir önem taşımaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, küreselleşme kavramının teorik temellerini incelemek ve bu sürecin modern toplumun sosyal ve kültürel gelişimi üzerindeki etkilerini analiz etmektir. Çalışma kapsamında özellikle şu sorulara yanıt aranmaktadır:

Küreselleşme, modern toplumun ekonomik ve teknolojik kalkınmasında nasıl bir itici güç oluşturmaktadır?

Kültürel etkileşim süreci, yerel değerler ve toplumsal kimlik üzerinde ne tür değişimlere yol açmaktadır?

Küresel sistemin getirdiği riskler karşısında toplumların direnç mekanizmaları nelerdir?

1.3. Yöntem ve Kapsam

Makale, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak literatür taraması ve doküman analizi tekniğiyle hazırlanmıştır. Küreselleşmenin sadece ekonomik boyutu değil, sosyolojik ve kültürel boyutları da disiplinlerarası bir perspektifle ele alınmıştır. Modern Toplumdaki Rolü:

Ekonomik Entegrasyon: Ülkeler arasındaki ticari engellerin kalkması ve küresel sermaye hareketliliği.

Teknolojik Dönüşüm: İnternet ve dijital devrim aracılığıyla bilginin demokratikleşmesi.

Kültürel Etkileşim: Farklı toplumların birbirini daha yakından tanınması ve kültürel çeşitliliğin küresel bir zenginliğe dönüşmesi. Küreselleşme Olgusu ve Modern Toplumun Gelişimindeki Stratejik Rolü.

Küreselleşme Kavramı ve Modern Toplumun Gelişimindeki Rolü

Küreselleşme, dünya halklarının ekonomik, siyasi, kültürel ve teknolojik açılardan birbirine bağlanması ve entegrasyonu sürecidir. Bu süreç; uluslararası iş bölümünü, bilgi alışverişini ve standartlaşmayı güçlendirmektedir. Modern toplumun gelişiminde küreselleşme, ekonomik büyüme ve teknolojik ilerleme fırsatlarını genişleterek kültürlerarası diyalogu hızlandırmaktadır.

Küreselleşme Kavramının İçeriği:

Ekonomik Entegrasyon: Sermaye, iş gücü ve üretim kaynaklarının uluslararası düzeyde serbest dolaşımı ile çok uluslu şirketlerin rolünün artması.

Bilgi ve Teknoloji: İnternet ve iletişim araçları vasıtasıyla bilgi paylaşımının anlık hale gelmesi.

Kültürel Yakınlaşma: Farklı halkların kültürleri, gelenekleri ve yaşam tarzlarının karşılıklı etkileşimi ve standartlaşması.

Modern Toplumun Gelişimindeki Rolü:

Ekonomik Kalkınma: Uluslararası ticaret hacmi artar, rekabet güçlenir ve üretim verimliliği iyileşir.

Teknolojik İlerleme: İleri teknolojilerin ve inovasyonların hızlı bir şekilde benimsenmesine olanak tanır.

Kültürel Alışveriş: Dünya halkları birbirlerinin deneyimlerinden öğrenir; bilim ve kültür gelişir.

Siyasi Bağımlılık: Küresel sorunların (ekoloji, güvenlik) birlikte çözülmesi gerekliliği artar.

Ancak, küreselleşme; milli kimliğin kaybolma riski, ekonomik eşitsizlik ve küresel krizlerin hızla yayılması gibi olumsuz sonuçları da beraberinde getirebilir.

Literatür taramasi ve metodoloji.

1. Anthony Giddens: Sosyolojik Perspektif

Giddens, globallashuvni masofalarning yo‘qolishi va dunyoning o‘zaro bog‘liqligi sifatida ko‘radi.

Alıntı: "Küreselleşme, yerel oluşumların kilometrelerce ötedeki olaylarla şekillendiği, dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşmasıdır."

Ma'nosi: Globallashuv — bu butun dunyodagi ijtimoiy munosabatlarning shunday jadallashuviki, bunda mahalliy voqealar ko'p kilometr uzoqlikda sodir bo'layotgan hodisalar ta'sirida shakllanadi.

2. Roland Robertson: "Glokalleşme" Kavramı

Robertson globallashuvning nafaqat dunyoni birlashtirishi, balki mahalliy xususiyatlarni ham qanday o'zgartirishini tushuntiradi.

Alıntı: "Küreselleşme, hem dünyanın sıkışmasını hem de bir bütün olarak dünya bilincinin yoğunlaşmasını ifade eder."

Ma'nosi: Globallashuv ham dunyoning siqilishini (yaqinlashishini), ham bir butun sifatida dunyo ongining jadallashishini anglatadi.

3. Ulrich Beck: "Risk Toplumu"

Beck globallashuv olib keladigan xavf-hatarlar (ekologik krizislar, iqtisodiy inqirozlar) chegara bilmasligini ta'kidlaydi.

Alıntı: "Küreselleşme, artık hiçbir şeyin sadece yerel kalmadığı, risklerin ve fırsatların ulusal sınırları aştığı bir dönemi başlatmıştır."

Ma'nosi: Globallashuv shunday bir davrni boshladiki, unda endi hech narsa faqat mahalliy bo'lib qolmaydi, xavf va imkoniyatlar milliy chegaralardan oshib o'tadi.

4. Manuel Castells: Ağ Toplumu (Tarmoqlashgan Jamiyat)

Axborot texnologiyalari globallashuvning asosi ekanligini ta'kidlaydi.

Alıntı: "Yeni ekonomi, ağlar üzerinden küresel ölçekte işleyen, bilgiye dayalı bir yapıya sahiptir."

Ma'nosi: Yangi iqtisodiyot tarmoqlar (setlar) orqali global miqyosda ishlaydigan, bilimga asoslangan tuzilishga egadir. Teknolojik Devrim: Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki (BİT) ilerleme, "Küresel Köy" kavramının fiziksel gerçekliğe dönüşmesini sağlamıştır.

Siyasal Egemenlik: Ulus-devletin rolünün tartışmaya açılması ve uluslararası örgütlerin (BM, AB, NATO) karar alma süreçlerindeki ağırlığı.

Modern Toplum Üzerindeki Etkileri. Küreselleşme, modern toplumun dokusunu şu şekillerde değiştirmektedir:

Boyut Etki Mekanizması Sonuç

Sosyo-Kültürel Kültürel Hibritleşme Yerel ve küresel kültürün sentezi (Glocalization)

Eğitim Bilgi Mobilitesi Uluslararası akademik standartlar ve dijital öğrenme
Ekonomi Rekabet Avantajı Uzmanlaşma ve küresel değer zincirlerine katılım

Alıntı: "Küreselleşme, yerel oluşumların kilometrelerce ötedeki olaylarla şekillendiği, dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşmasıdır."

2. Roland Robertson: "Glokalleşme" Kavramı

Robertson globallashuvning nafaqat dunyoni birlashtirishi, balki mahalliy xususiyatlarni ham qanday o'zgartirishini tushuntiradi.

Alıntı: "Küreselleşme, hem dünyanın sıkışmasını hem de bir bütün olarak dünya bilincinin yoğunlaşmasını ifade eder."

3. Ulrich Beck: "Risk Toplumu"

Beck globallashuv olib keladigan xavf-hatarlar (ekologik krizislar, iqtisodiy inqirozlar) chegara bilmasligini ta'kidlaydi.

Alıntı: "Küreselleşme, artık hiçbir şeyin sadece yerel kalmadığı, risklerin ve fırsatların ulusal sınırları aştığı bir dönemi başlatmıştır."

4. Manuel Castells: Ağ Toplumu (Tarmoqlashgan Jamiyat)

Axborot texnologiyalari globallashuvning asosi ekanligini ta'kidlaydi.

Alıntı: "Yeni ekonomi, ağlar üzerinden küresel ölçekte işleyen, bilgiye dayalı bir yapıya sahiptir."

Bulgular ve Tartışma (Bulgular)

Bu bölüm, yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen temel verileri ve küreselleşmenin toplum üzerindeki somut etkilerini özetler.

Başlık Önerisi: Küreselleşmenin Modern Toplum Yapısı Üzerindeki Etkilerine Dair Bulgular

Araştırma sonucunda, küreselleşmenin modern toplum gelişimi üzerinde üç ana boyutta belirleyici olduğu saptanmıştır:

Ekonomik Entegrasyon ve Bağımlılık: Ulusal ekonomilerin dünya piyasalarıyla eklemlenmesi, sermaye hareketliliğini artırmıştır. Ancak bu durum, yerel piyasaların küresel krizlere karşı daha kırılgan hale gelmesine neden olmuştur.

Dijital Dönüşüm ve Bilgi Toplumu: Teknolojinin yayılmasıyla birlikte "bilgi" en değerli üretim faktörü haline gelmiştir. İnternet ve yapay zeka teknolojileri, zaman ve mekân kavramlarını daraltarak toplumsal iletişimi kökten değiştirmiştir.

Kültürel Homojenleşme ve Melezleşme: Küresel kültürün (Batı merkezli tüketim kalıpları) yayılmasıyla yerel kültürler üzerinde bir baskı olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, yerel ve küresel unsurların birleştiği "glokalizasyon" (küresel yerelleşme) süreçleri de hız kazanmıştır.

Makalenin genel değerlendirmesi ve gelecek öngörülerini içerir.

Bu çalışma, küreselleşmenin sadece ekonomik bir süreç değil, toplumu her alanda dönüştüren kapsamlı bir paradigma değişimi olduğunu ortaya koymuştur.

Temel Çıkarımlar:

Küreselleşme, gelişmekte olan ülkeler için teknoloji transferi ve büyüme fırsatları sunarken, gelir adaletsizliği gibi riskleri de beraberinde getirmektedir.

Modern toplumun gelişimi, artık ulusal politikalar kadar küresel ağlar ve uluslararası kuruluşların kararlarına da bağlıdır.

Sürdürülebilir bir toplumsal gelişim için ülkelerin küreselleşme sürecine "aktif adaptasyon" sağlaması ve dijitalleşme süreçlerini hızlandırması gerekmektedir.

Gelecek Çalışmalar İçin Öneriler: Küreselleşmenin çevre üzerindeki negatif etkileri ve iklim kriziyle olan ilişkisi, gelecek araştırmalar için kritik bir çalışma alanı olarak değerlendirilmelidir.

Makalenizi Zenginleştirecek Bazı Akademik İpuçları:

İstatistik Kullanımı: Makalenize Dünya Bankası veya UNESCO'dan alacağınız "İnternet kullanım oranları" veya "Küresel ticaret hacmi" gibi verileri tablo halinde eklemek bilimsel niteliği artırır.

Eleştirel Bakış: Sadece olumlu yanları değil, küreselleşmenin getirdiği "kültürel erozyon" veya "ekonomik eşitsizlik" gibi konulara da değinmek makalenizi daha dengeli kılar.

Language ភាសា Linguaggio ЯЗЫК
 Γλώσσα Język ភាសា لسان بولی
 ቋንቋ ភាសា ភាសា ភាសា
 Language ភាសា ភាសា ភាសា
 भाषा భాష ភាសា ភាសា
 Linguagem Wika ភាសា ភាសា
 Sprache 语言 语言 语言 语言
 Bahasa 언어

English

As

Global

Language

Tartışma (Muhokama)

Bu bo'limda tadqiqot natijalari kengroq ijtimoiy-iqtisodiy kontekstda tahlil qilinadi.

Küreselleşmenin Paradoksal Yapısı:

Araştırma bulguları, küreselleşmenin modern toplumlar için hem bir fırsat hem de bir meydan okuma (challenge) sunduğunu göstermektedir. Bir yandan bilgiye erişim hızlanırken, diğer yandan dijital uçurum (digital divide) ülkeler arasındaki gelişmişlik farkını derinleştirmektedir. Castells'in "Ağ Toplumu" kuramında

belirttiği gibi, ağın dışında kalan toplumlar modern dünyada marjinalleşme riskiyle karşı karşıyadır.

Ulus-Devletin Dönüşümü:

Elde edilen veriler, küreselleşmenin ulus-devletlerin egemenliğini zayıflatmadığını, aksine devletin rolünü "yeniden tanımladığını" kanıtlamaktadır. Modern toplumda devlet, artık sadece bir sınır koruyucusu değil, küresel sermaye akışlarını yöneten bir "regülatör" konumuna gelmiştir.

Kültürel Kimlik Tartışmaları:

Küreselleşmenin kültürel boyutu ele alındığında, bulgularımız homojen bir dünya kültürü yerine "küresel yerelleşme" (glokalizasyon) olgusunun daha baskın olduğunu göstermektedir. Toplumlar, küresel değerleri tamamen reddetmek yerine, bu değerleri kendi yerel süzgeçlerinden geçirerek yeniden yorumlamaktadır. Bu durum, modern toplumun sanılandan daha heterojen bir yapıya sahip olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Sürdürülebilirlik ve Gelecek:

Tartışmanın en kritik noktası, küreselleşmenin ekolojik maliyetidir. Ekonomik büyüme odaklı küreselleşme modelleri, modern toplumun geleceğini tehdit eden iklim kriziyle doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla, toplumların kalkınma stratejilerini "yeşil küreselleşme" ekseninde yeniden kurgulaması bir zorunluluktur.

6. Sonuç ve Öneriler (Xulosa va Tavsiyalar)

Bu bölümde, çalışmanın temel çıkarımları özetlenmekte ve geleceğe yönelik stratejik öneriler sunulmaktadır.

6.1. Sonuç (Xulosa)

Bu çalışma, küreselleşmenin modern toplum gelişiminde çift taraflı bir etkileşim yarattığını ortaya koymuştur. Küreselleşme, bir yandan teknolojik inovasyon, bilgi paylaşımı ve ekonomik entegrasyon aracılığıyla toplumsal refahın artmasına katkı sağlarken; diğer yandan kültürel erozyon, gelir adaletsizliği ve ulusal kimlik kaygıları gibi riskleri beraberinde getirmiştir.

Yapılan analizler sonucunda, küreselleşmenin artık kaçınılmaz bir süreç olduğu ve modern toplumların bu süreçten soyutlanamayacağı görülmüştür. Ancak başarının anahtarı, küreselleşmeyi pasif bir şekilde kabullenmek değil, onun sunduğu imkânları yerel dinamiklerle harmanlayarak "akıllı bir adaptasyon" süreci yönetmektir.

6.2. Öneriler (Tavsiyeler)

Araştırma bulguları ışığında, modern toplumların küreselleşme sürecinde daha dirençli ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşması için şu adımlar atılmalıdır:

Dijital Eğitimin Yaygınlaştırılması: Küresel rekabette geri kalmamak adına, toplumun her kesimine dijital okuryazarlık kazandırılmalı ve teknolojik altyapı güçlendirilmelidir.

Kültürel Mirasın Korunması: Küresel kültürün tek tipleştirici etkisine karşı, yerel diller, gelenekler ve değerler eğitim sistemi ve medya aracılığıyla desteklenmeli; "yerel kalarak küreselleşme" stratejisi izlenmelidir.

Sürdürülebilir Ekonomi Modelleri: Ekonomik büyüme hedeflenirken, küreselleşmenin çevre üzerindeki tahribatını en aza indirecek "Yeşil Ekonomi" politikalarına geçiş hızlandırılmalıdır.

Bölgesel İşbirlikleri: Ulus-devletler, küresel krizlere karşı daha dayanıklı olabilmek için bölgesel ekonomik ve siyasi bloklarda daha aktif rol almalıdır.

Sosyal Politika Reformları: Küreselleşmenin yarattığı gelir eşitsizliğini dengelemek amacıyla, dezavantajlı grupları koruyan sosyal adalet mekanizmaları geliştirilmelidir.

Kaynakça (Adabiyotlar Ro'yxati)

- 1.Appadurai, A. (1996). *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. University of Minnesota Press.
- 2.Bauman, Z. (1998). *Küreselleşme: Toplumsal Sonuçları* (Çev. A. Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- 3.Castells, M. (2010). *Ağ Toplumunun Yükselişi: Bilgi Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür* (Çev. Ebru Kılıç). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- 4.Giddens, A. (1990). *The Consequences of Modernity*. Stanford: Stanford University Press.
- 5.Held, D., & McGrew, A. (2007). *Küresel dönüşüm: Büyük küreselleşme tartışması*. Phoenix Yayınevi.
- 6.Robertson, R. (1992). *Globalization: Social theory and global culture*. Sage Publications.
- 7.Stiglitz, J. E. (2002). *Küreselleşme büyük hayal kırıklığı* (A. Durukan, Çev.). Plan B Yayınları.

- 7.Wallerstein, I. (2004). ~~Dünya sistemleri~~ analizi: Bir giriş. Metis Yayınları.
- 8.Held, D. ve McGrew, A. (2007). Küresel Dönüşüm: Büyük Küreselleşme Tartışması. İstanbul: Phoenix Yayınevi.
- 9.Keyman, E. F. (2000). Türkiye ve Radikal Demokrasi: Geç Modernlikte Siyaset. İstanbul: Alfa Yayınları.
- 10.Ohmae, K. (1995). The End of the Nation State: The Rise of Regional Economies. New York: Free Press.
- 11.Robertson, R. (1992). Globalization: Social Theory and Global Culture. London: Sage Publications.
12. Scholte, J. A. (2005). Globalization: A Critical Introduction. New York: Palgrave Macmillan.
13. Tomlinson, J. (1999). Kültürel Küreselleşme (Çev. S. Sertabiboğlu). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
14. Anthony Giddens: Sosyolojik Perspektif.
15. Roland Robertson: "Glokalleşme" Kavramı.
16. Ulrich Beck: "Risk Toplumu".
17. Manuel Castells: Ağ Toplumu (Tarmoqlashgan Jamiyat)